

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “การบวช : กระบวนการขัดเกลาเพื่อความเป็นศาสนทายาทคุณภาพ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติและแรงจูงใจในการบวชของพระสงฆ์ กระบวนการขัดเกลาทางสังคมของสถาบันสงฆ์ ในด้านเครื่องมือ บุคลากร วิธีการ และเนื้อหาในการขัดเกลา ตลอดจนเงื่อนไขที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการขัดเกลาทางสังคมของสถาบันสงฆ์และการบวช และเพื่อศึกษาผลของกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่มีต่อตัวผู้บวชและต่อสังคม โดยใช้วัดสังฆทาน และวัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป็นพื้นที่ศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระ 19 รูป และผ้าขาว 2 คน และจากการเก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามวัดละ 50 ชุด

ผลการศึกษาพบว่า ก่อนที่ผู้บวชจะเข้ามาสู่การบวชและกระบวนการขัดเกลาของสถาบันสงฆ์นั้น ผู้บวชจะต้องมีความศรัทธาในพระศาสนาเป็นเบื้องต้น แล้วจึงกำหนดวัตถุประสงค์ในการบวชโดยส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะทดแทนบุญคุณบิดามารดา เพื่อมุ่งพ้นทุกข์และกำจัดกองกิเลส และเพื่อได้มีโอกาสศึกษาหลักสูตรต่าง ๆ อย่างลึกซึ้ง จากนั้นจึงได้เลือกวัดที่จะบวชให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้และเตรียมตัวให้พร้อมก่อนที่จะบวช

ในระยะเข้าสู่กระบวนการขัดเกลา ซึ่งผู้บวชจะต้องผ่านกระบวนการขัดเกลาตามโครงสร้างของกระบวนการซึ่งแต่ละวัดได้กำหนดไว้ โดยวัดสังฆทานมีพระธรรมวินัย กฎระเบียบข้อบังคับของวัดและตารางกิจวัตรประจำวันเป็นเครื่องมือ มีพระเจ้าหน้าที่เป็นบุคลากรผู้รับผิดชอบในการอบรมขัดเกลา มีรูปแบบในการดำเนินการ คือ การสัมนคร ตรวจสอบหลักฐาน การบวชผ้าขาว การพิจารณาผ้าขาว และการบวช การให้การอบรมซึ่งมีเนื้อหาที่เน้นทางด้านการปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน 4 และจุดดั่ง 13 ส่วนในวัดชลประทานรังสฤษฎ์ มีพระธรรมวินัย กฎระเบียบของวัดและตารางกิจวัตรประจำวันเป็นเครื่องมือ มีพระอาจารย์ที่จัดการด้านการศึกษา เป็นบุคลากรผู้รับผิดชอบ มีรูปแบบการดำเนินการ คือ การสัมนคร การตรวจสอบหลักฐาน การสอบ การบวชนาค และการบวช การให้การศึกษอบรมตามตารางอบรมซึ่งมีเนื้อหาที่เน้นทางด้านปริยัติศาสนา

ในกระบวนการขัดเกลาเพื่อการพัฒนาอัตลักษณ์ของความเป็นพระสงฆ์ ซึ่งมีการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน 10 ประการอย่างเคร่งครัด ซึ่งวัดสังฆทานเน้นการพิจารณาปัจเจกซ์และเจริญภาวนา ส่วนวัดชลประทานรังสฤษฎ์ จะเน้นการชวนชวายเป็นธรรมวินัย ส่วนกิจวัตรทั่วไป

ปฏิบัติเหมือน ๆ กัน และที่ต้องการปฏิบัติให้ยิ่งไปกว่าของวัดสังฆทาน ก็มีการขอเข้าห้องเพื่อปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 ผู้เดียว และการถือสมาทานอุตงค์ 13

ผลของการบวชและกระบวนการขัดเกลา ทำให้ผู้บวชได้ฝึกความอดทนทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ การมาอยู่ภายในธรรมวินัยทำให้เป็นคนมีระเบียบวินัย ลดทิฏฐิในตัวไปได้ ได้เรียนรู้ฝึกฝนการทำสมาธิ การฝึกบังคับจิตของตน ได้เรียนรู้การใช้ชีวิตอย่างพระสงฆ์ การใช้ชีวิตเพื่อผู้อื่นทำให้เห็นคุณค่าของตนและได้รู้จักตนเองได้มากยิ่งขึ้น

ส่วนผลที่จะได้แก่ผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ที่เป็นญาติ ซึ่งได้ทดแทนคุณของผู้มีพระคุณตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทำให้ญาติได้มีโอกาสได้ใกล้ชิดกับพระศาสนา ได้มีโอกาสได้ประพฤติปฏิบัติตามแนวทางของศาสนา ส่วนผลที่จะได้กับสังคม จะได้เป็นเนืองนิตย์ให้แก่คนในสังคม ได้เป็นแบบในการปฏิบัติในเส้นทางแห่งความดี โดยมีสังคมสงฆ์เป็นแบบอย่าง ได้มีโอกาสในการศึกษาเรียนรู้ ขัดเกลา ตามวิถีทางที่พระสงฆ์ได้ลงปฏิบัติและสั่งสอนให้ความรู้ และที่สำคัญได้สืบต่ออายุพระศาสนาต่อไป

โดยสรุป การบวช : กระบวนการขัดเกลาเพื่อความเป็นศาสนทายาทคุณภาพ ของทั้งสองวัดเป็นต้นแบบที่ดีมีคุณภาพ ที่ผู้ผ่านกระบวนการจัดเกลาไปแล้วสามารถพัฒนาตัวเองให้มีคุณภาพและเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมและสังคม และเป็นการสืบต่ออายุพระศาสนาให้สถาพรต่อไป เหมาะที่แต่ละวัดจะนำไปประยุกต์เป็นแนวปฏิบัติในการฝึกหัดขัดเกลาผู้บวชต่อไป